

6 دسمبر 2021

داکتر سید عبدالله کاظم

نگاهی مختصر به سقوط و عروج خانواده سردار یحیی خان

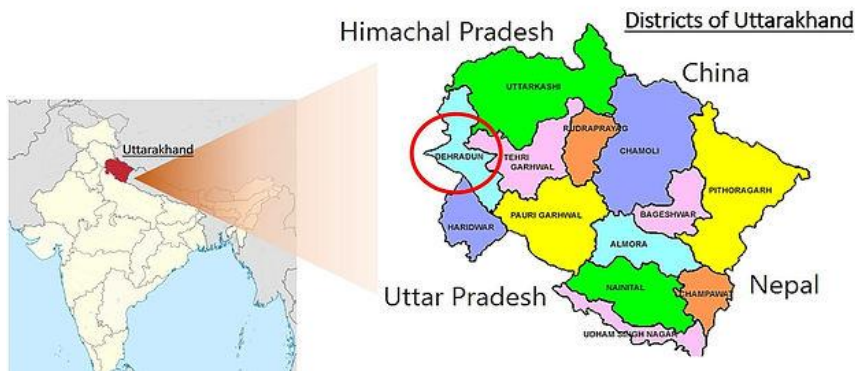
(بخش سوم)

اقامت در تبعیدگاه "دیره دون":

چنانچه قبلاً تذکر رفت، وقتی مناسبات سردار یحیی خان با امیرشیرعلی خان روبه سردی گرائید، او با تعدادی از خانواده خود در سال 1255ش (1876م) به کشمیر رفت و اما با رسیدن امیرمحمد یعقوب خان به سلطنت دوباره به کابل آمد و به مقام و منزلت در دربار داماد خود نایل آمد. بعداً وقتی او را در ماه قوس 1258 (دسمبر 1879) به هند برتانوی تبعید کردند، با خانواده خود در لاهور یکجا شد و پس از مدتی انگلیس ها همه آنها را به شهر "دیره دون" انتقال و در آنجا زیر نظارت گرفتند.

"دیره دون" مرکز ولایت "اتراخاند" است که در شمال هند در دامنه کوه های همالیا موقعیت دارد، یک منطقه سرسبز و دارای هوای گوارا است که نزدیک به کشور نیپال قرار دارد. این شهر که امروز یکی از هفت شهر توریستی هند به شمار میرود، در 150 سال قبل شهر کوچک و کم انکشاف بود که انگلیسها بعضی خانواده های تبعیدی افغان را در آن مسکون ساختند، از جمله خانواده امیرمحمد یعقوب خان و برادرش سردار محمد ایوب خان فاتح میوند (پسران امیرشیرعلی خان) و همچنان بعداً به دلیل قرابت خانودگی خانواده سردار یحیی خان را نیز به آن شهر منتقل کردند.

Location of Dehradun in Uttarakhand state, India

خانواده یحیی خان از جمله 23 سال تبعید مدت 21 سال را در شهر دیره دون سپری نمودند تا آنکه در آخرین سال سلطنت امیر عبدالرحمن خان تقاضای برگشت به وطن کردند و امیر به آنها اجازه داد و در سال 1901 به کابل آمدند. اینکه این خانواده در ایام تبعید در آنجا چه مصروفیت داشتند، معلومات دقیق در دست نیست، ولی میتوان حدس زد که در آن شهر کوچک و کم انکشاف زمینه کار و بار کمتر میسر بود و نیز با دریافت معاش قلیل مستمری که این خانواده ها از حکومت هند برتانوی دریافت میکردند، واضحاً مشکلات اقتصادی نیز دامنگیر آنها بود.

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ

طوری که از یک سند تاریخی (درخواست سرداریحیی خان برای برگشت به وطن) برمی آید، روابط ذات البینی خانواده یحیی خان با خانواده های امیرمحمدیعقوب خان و سردارمحمد ایوب خان غازی بعد از گذشت یک مدت روی دلایل شخصی و سوابق خانوادگی به تدریج روبه سردی و درنهایت به تیره گی و مخاصمت گرائید. (شرح مزید بعداً تقدیم میشود)

درطول سالهای تبعید خانواده یحیی خان زیرنظرخودش و دو فرزندش هریک سردارمحمد یوسف خان و سردارمحمد آصف خان و نیز سردارفتح محمد خان پسر سردار ذکریا خان (برادر یحیی خان) که درعین زمان داماد یحیی خان بود، همه باهم بطورمشترک دریک محل و دریک خانه زندگی میکردند و همه فرزندان شان که در تبعید به دنیا آمدند، باهم نزدیک و صمیمی بودند. تبعید طولانی برای این خانواده چند خصوصیت بارز را بار آورد که ممد راه آینده شان بسوی قدرت و سلطنت درافغانستان گردید: آنها به حیث یک اقلیت در سرزمین بیگانه همیشه دریک حلقه خانوادگی فشرده، باهم متحد و پرتفاهم فارغ از رقابتهای درونی بار آمدند، تعلیم به سطح مکتب دیدند و به زبانهای انگلیسی و اردو مسلط شدند، با آنکه هیچیک آنها از تحصیلات عالی و مسلکی برخوردار نشدند و اما در محیط آنجا با تجدد و افکار عصری آشنا گردیدند. تقریباً همه جوانان این خانواده از داخل خانواده، آنهم فقط یک زن گرفتند و با خانواده های دیگرارتباط و یا پیوند نیافتند که این وضع اتحاد و همبستگی شان را مستحکم تر ساخت. وقتی به قدرت رسیدند، یکی دیگرخود را حمایت و تقویت نمودند و برای ارتقای جمعی خود کوشیدند، به دومین فرزند ارشد خانواده یعنی محمد نادرخان همه برادران و پسران کاکا منتهای احترام و اطاعت را پیشه کردند. یک عکس تاریخی دوران تبعید جمعی از پسران این خانواده را درسنین طفولیت نشان میدهد که به استثنای احمد شاه خان (پسر سردارمحمدآصف خان) دیگر همه پسران سردار محمد یوسف خان میباشند:

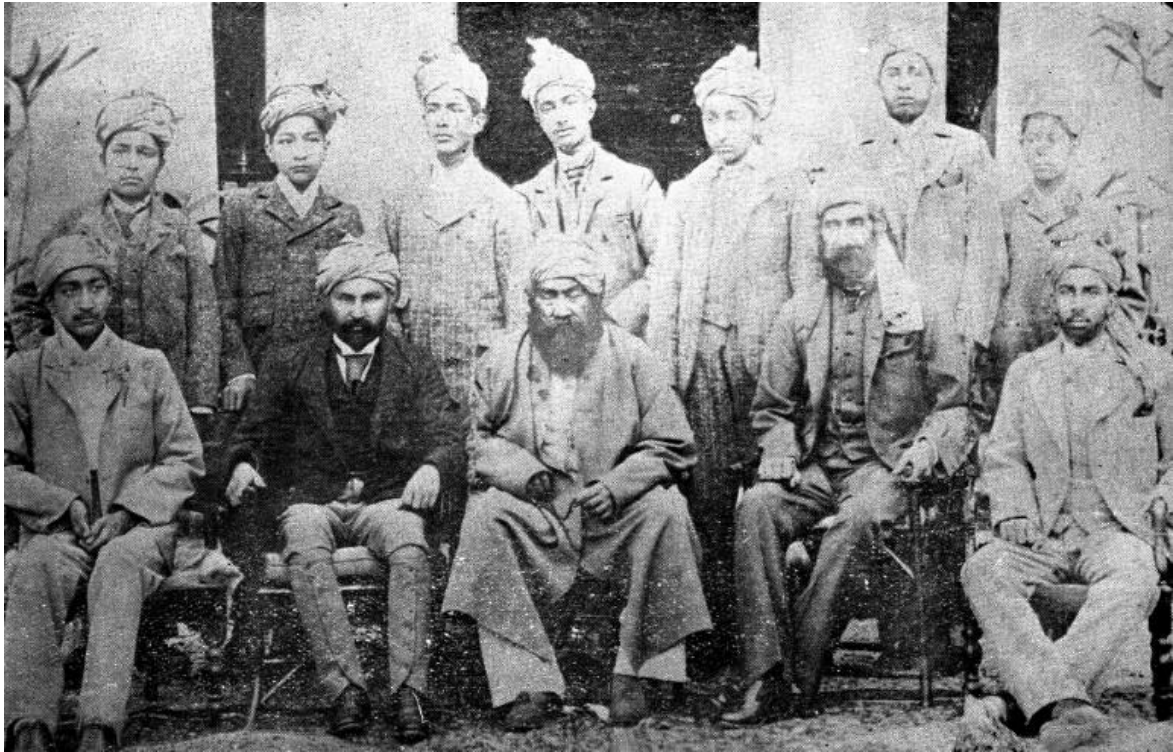

از راست به چپ: محمد هاشم خان، احمد شاه خان، محمد نادر خان، محمدعزیز خان، شاه محمود خان، شاه ولیخان، محمدعلی خان (این عکس در 1268ش در هند برتانوی گرفته شده و بار اول با شرح فوق در کتاب "نادر افغان"، بقلم برهان الدین کشکی در کابل به چاپ رسیده است)

د پانو شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

عکس تاریخی ذیل که در سال 1277 ش (1898م) در دیره دون گرفته شده است، فرزندان این خانواده را که تازه پا به سن بلوغ گذاشتند، در معیت پدرکلان و دیگر بزرگان خانواده نشان میدهد که همه دستار سردارند و با لباس های اروپائی معمول آنوقت ملبس میباشند. در این عکس سردار فتح محمد خان (داماد یحیی خان - پسر سردار ذکریا خان) با پسرش سردار شیر احمد خان و نیز سردار محمد سلیمان خان پسر ارشد سردار محمد آصف خان در قطار نشسته حضور دارند:

صف نشسته از راست به چپ: سردار شیر احمد خان، سردار فتح محمد خان، سردار یحیی خان، سردار محمد سلیمان خان، سردار محمد عزیز خان؛ صف ایستاد از راست به چپ: سردار شاه محمود خان، سردار نور احمد خان، سردار محمد هاشم خان، سردار محمد نادر خان، سردار شاه ولیخان، سردار محمد علی خان، سردار احمد شاه خان (این عکس در 1277 ش در هند گرفته شده و بار اول در کتاب "نادر افغان" به چاپ رسیده است)

(ادامه دارد)

د پانو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ